

Prepojenie pôdných údajov a politik manažmentu poľnohospodárstva

Podľa členov Švajčiarskeho národného centra je potrebné zostaviť a transformovať výskum do použiteľných a zvládnuteľných odporúčaní pre udržateľnejšie využívanie pôd.

Gina Garland

Švajčiarsko si dobre uvedomuje hodnotu poľnohospodárskych pôd ako dôležitého prírodného zdroja. Napriek tomu existuje jasný nesúlad medzi pôdnymi údajmi a politikami poľnohospodárskeho manažmentu. Švajčiarski tvorcovia politiky, vedci a odborníci z praxe podnikajú potrebné kroky zlepšiť toto prepojenie.

Poľnohospodárstvo vo Švajčiarsku má mnoho spoločenských a náročných cieľov

Medzi poľnohospodárske ciele vo Švajčiarsku patrí výroba potravín a zásobovanie s cieľom uspokojiť požiadavky rastúceho počtu obyvateľov, využitie udržateľných výrobných technológií, poskytovanie malebnosti a rozmanitosti krajiny a udržanie živobytia na vidieku. Tieto ciele sú ambiciózne pre každú krajinu. Vo Švajčiarsku je zvlášť ťažké dosahovať ciele z dôvodu environmentálnych obmedzení, ako je vysoký podiel pôdy so strmými svahmi, nepriaznivé klimatické podmienky v horských oblastiach a relatívne malá veľkosť fariem, ktoré sťažujú využívanie veľkoplošných priemyselných zariadení (priemerná veľkosť farmy v roku 2018 bola 20,5 ha).

Pre splnenie mnohých cieľov sa prijímajú rôzne politické opatrenia, ktoré zabezpečia, aby čo najväčší počet poľnohospodárov využíval postupy poľnohospodárskeho manažmentu ohľaduplného k životnému prostrediu. Nie je prekvapením, že mnohé z týchto politik sú zamerané na zabezpečenie udržateľnosti pôd. Michael Zimmermann, vedecký pracovník Oddelenia agroenvironmentálnych systémov a živín Federálneho úradu pre poľnohospodárstvo, je zodpovedný za témy týkajúce sa kvantitatívnych aspektov využívania pôdy na vládnej úrovni. Podľa jeho názoru je zhutnenie pôdy, erózia, strata pôdnej organickej hmoty a kontaminácia pôdy anorganickými a organickými zlúčeninami jedným z hlavných problémov poľnohospodárskej pôdy, ktorým Švajčiarsko čelí. Gudrun Schwilch, vedúca Oddelenia pôd Federálneho úradu pre životné prostredie, tento názor podporuje. Obaja, Michael aj Gudrun, ako významné osobnosti švajčiarskej vlády, tvrdo pracujú na prekonaní týchto výziev, čiastočne aj tým, že pomáhajú implementovať poľnohospodársku politiku, ktorá podporuje vykonávanie poľnohospodárskych postupov šetrných k životnému prostrediu.

Kombináciu postupov manažmentu ovplyvňuje veľa faktorov

Uvedené postupy musia zodpovedať všeobecným environmentálnym predpisom Federálneho úradu pre životné prostredie, ktorých cieľom je ochrana vodných tokov, zníženie rizika chemickej kontaminácie a všeobecná ochrana pôdy. Okrem týchto všeobecných a kvalitatívnych nariadení sú poľnohospodári finančne stimulovaní k tomu, aby dodržiavali ďalšie a presnejšie definované environmentálne postupy manažmentu prijímaním dotácií na zapojenie sa do jednej alebo viacerých vládou schválených metodík. Napríklad ak si poľnohospodári uplatňujú nárok na získanie dotácií na federálnej úrovni, je potrebné dodržiavať celý rad základných postupov, ktoré sú uvedené v Nariadeniach pre výkon ekologického hospodárenia (PEP).

Ak sú tieto podmienky splnené, poľnohospodári potom môžu dostávať dotácie na vykonávanie jednej alebo niekoľkých ďalších manažérskych postupov v programe s názvom „Direktzahlung“. Napríklad v kategórii „efektívne využívanie zdrojov“ môžu poľnohospodári dostávať dotácie na to, že znížia alebo vylúčia používanie chemických pesticídov a herbicídov, ako aj prijatím jedného z troch rôznych redukovaných alebo bezorebných postupov: bezorebná technika, t.j. priamy výsev do pôdy, redukované obrábanie pôdy a pásové obrábanie pôdy. Okrem toho sa poskytujú aj dotácie na „pôdu šetriace výrobné systémy“, ktoré podporujú diverzifikovanú rastlinnú výrobu alebo ekologické poľnohospodárstvo. Podľa týchto postupov sa poľnohospodárom vypláca konkrétna ročná suma na hektár pôdy. V najnovšom prieskume 9 125 fariem na ploche 70 868 ha využívalo aspoň jeden z hore uvedených postupov redukovaného obrábania pôdy, aby mali oprávnenie získať príslušné dotácie. Jedným z hlavných cieľov zavádzania takýchto postupov je udržiavanie alebo možno dokonca zvýšenie pôdnej organickej hmoty (SOM).

„Pôdna organická hmota je kľúčom k úrodnosti pôdy a pôsobí priamo ako ochranné opatrenie proti zhutneniu a erózii. Adekvátna úroveň pôdnej organickej hmoty navyše pomáha zmierňovať dopady klimatekovej zmeny a prispôbovať sa im“, hovorí Michael. Gudrun dodáva: „Pôdna organická hmota predstavuje riešenie, ktoré neol'utujeme, pretože slúži na udržanie a zvýšenie kvality pôdy, ako aj na zmiernenie a prispôsobenie sa zmene klímy“.

Priame účinky na pôdu zatiaľ nie sú známe

Napriek mnohým environmentálne prospešným postupom hospodárenia na pôde, ktoré sa vo Švajčiarsku uplatňujú, nie sú ich priame účinky na pôdu veľmi známe. Je to preto, lebo údaje o pôde zhromažďované ako súčasť národných a regionálnych monitorovacích kampaní sa nehodnotia spôsobom, ktorými by sa merali účinky hospodárenia rôznych postupov na ukazovatele kvality pôdy. Napríklad Národný pôdny informačný systém každoročne zhromažďuje pôdy z približne 100 miest vo Švajčiarsku a meria predovšetkým fyzikálne a chemické vlastnosti pôdy (t.j. pH, textúru atď.) a začínajú sa merať aj ďalšie biologické parametre. Program „Agroenvironmentálne monitorovanie“ každoročne zbiera pôdne vzorky z približne 350 fariem a meria rôzne ukazovatele založené na hospodárení ako spôsob, ako opísať vplyv poľnohospodárskej politiky na kvalitu pôdy. Mnoho kantónov má navyše svoj vlastný kantónálny informačný systém o pôde, aj keď informácie zhromažďované v každom kantóne bývajú odlišné a nie sú regulované na národnej úrovni.

Vzhľadom na to, že kvantitatívne údaje o pôde prepájajúce vplyv postupov riadenia na parametre pôdy sú buď nedostatočné, alebo chýbajú, nie je možné určiť, ktoré z týchto mnohých postupov a v akej kombinácii prispievajú k ochrane našich pôd a akou intenzitou.

„Vidím veľkú medzeru od výskumu ku tvorcom politik a poľnohospodárov. Musíme masívne zlepšovať prenos vedomostí,“ hovorí Michael. „Ďalej,“ dodáva Gudrun, „potrebujeme jednoduché a ľahko využiteľné ukazovatele na meranie pokroku pri dosahovaní cieľov národnej politiky“.

Gudrun aj Michael sú zapojení do projektu EJP SOIL ako členovia Švajčiarskeho národného strediska pre zainteresované strany, ktorí zastupujú potreby a názory z hľadiska tvorby politiky.

Výsledky spoločného výskumu v praxi

V máji 2020 bola vydaná publikácia „Pôdna stratégia“, ktorá načrtáva hlavné hrozby a príležitosti pre pôdne zdroje vo Švajčiarsku. Ide ruka v ruke so zavedením Centra pre kompetencie pôdy, ktoré je financované švajčiarskou vládou od roku 2019 a jeho cieľom je zlepšiť presadzovanie udržateľného využívania a účinných ochranných opatrení pôdných zdrojov. Najskôr sa plánujú zhromaždiť a harmonizovať všetky dostupné údaje o pôde v celej krajine. Po dokončení sa začnú štandardizovať národné prieskumné a analytické metódy, vyvíjať štandardizované technické normy pre mapovanie pôd, rozvíjať veľmi potrebnú národnú informačnú a servisnú platformu a nakoniec pomocou tohto integrovaného systému vyvinúť metódy na hodnotenie pôdných informácií, ktoré pomôžu pri informovaní poľnohospodárskych politik.

„Pre tvorcov politik potrebujeme ľahko zrozumiteľné odporúčania a ľahko využiteľné nástroje pre poľnohospodárov, ktoré im umožnia vyhodnotiť a prispôsobiť svoje poľnohospodárske postupy tak, aby zlepšili úroveň SOM,“ tvrdia Michael Zimmermann a Gudrun Schwilch.

Gudrun a Michael vidia v účasti na projekte EJP SOIL veľkú možnosť uplatniť súčasné a budúce výsledky výskumu v praxi. Dúfajú, že EJP SOIL bude schopné zostaviť a previesť predchádzajúce výsledky výskumu z mnohých národných a európskych výskumných pôdných projektov do uplatniteľných a zvládnuteľných odporúčaní pre udržateľnejšie využívanie pôd vo Švajčiarsku a všeobecne v Európe.